

2025/2006(INI)

24.02.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

Elektros tinklai – ES energetikos sistemos pagrindas
(2025/2006(INI))

Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komitetas

Pranešėja: Anna Stürgkh

TURINYS

	Psl.
PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS	3
AIŠKINAMOJI DALIS	8
PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJA GAVO INFORMACIJOS	12

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

Elektros tinklai – ES energetikos sistemos pagrindas (2025/2006(INI))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 194 straipsnį,
- atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatą „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ (COM(2023)0757),
- atsižvelgdamas į 2021 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1153, kuriuo nustatoma Europos infrastruktūros tinklų priemonė ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1316/2013 ir (ES) Nr. 283/2014¹ (EITP reglamentas),
- atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013² (TEN-E reglamentas),
- atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES³,
- atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos⁴,
- atsižvelgdamas į 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652⁵ (Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyva),
- atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1711, kuria dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944⁶,
- atsižvelgdamas į Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1747, kuriuo dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2019/942 ir (ES) 2019/943⁷ (Elektros energijos rinkos modelio reglamentas),

¹ OL L 249, 2021 7 14, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj>.

² OL L 152, 2022 6 3, p. 45, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj>.

³ OL L 158, 2019 6 14, p. 125, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

⁴ OL L 158, 2019 6 14, p. 54, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>.

⁵ OL L, 2023/2413, 2023 10 31, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj>.

⁶ OL L, 2024/1711, 2024 6 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>.

⁷ (OL L, 2024/1747, 2024 6 26, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

- atsižvelgdamas į Tarybos išvadas „Tvarių elektros tinklų infrastruktūros plėtojimas“, kurias 2024 m. gegužės 30 d. posėdyje patvirtino Transporto, telekomunikacijų ir energetikos taryba,
  - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,
  - atsižvelgdamas į Pramonės, mokslinių tyrimų ir energetikos komiteto pranešimą (A10-0000/2025),
- A. kadangi elektros tinklai yra labai svarbūs, kad Sąjunga galėtų pereiti prie švarios energijos ir tiekti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, kartu remdama ekonomikos augimą;
- B. kadangi, atsižvelgiant į didėjančią elektros energijos paklausą, reikia didelių investicijų ir modernizavimo, kad būtų padidintas tarpvalstybinis pralaidumas ir modernizuota infrastruktūra, taip užtikrinant lanksčią, decentralizuotą ir skaitmeninę elektros energijos sistemą;
1. ragina valstybes nares visapusiškai ištirti ir išplėsti savo elektros energijos tinklo pajėgumus, įskaitant perdavimą ir skirstymą;
  2. ragina Komisiją, valstybes nares, SSO subjektą⁸ ir ENTSO-E⁹ nedelsiant įgyvendinti ES tinklo veiksmų plano veiksmus;

Elektros tinklų svarba Europos energetikos pertvarkai

3. palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl tinklų¹⁰; pabrėžia, kad numatoma, jog iki 2030 m. elektros energijos suvartojimas padidės 60 proc., kad didėja poreikis į tinklą integruoti didelę energijos iš kintamų atsinaujinančiųjų išteklių dalį ir kad tinklai turi prisitaikyti prie labiau decentralizuotos, skaitmenizuotos ir lankstesnės elektros energijos sistemos, todėl iki 2025 m. bus užtikrintas papildomas 23 GW tarpvalstybinis pralaidumas, o iki 2030 m. – dar 64 GW pralaidumas; pažymi, kad daugiau kaip 40 proc. Sąjungos skirstomųjų tinklų yra senesni nei 40 metų ir juos reikia atnaujinti¹¹;
4. pakartoja, kad iki 2030 m. Sąjunga turi investuoti apie 375–425 mlrd. EUR į skirstomuosius tinklus ir 584 mlrd. EUR į elektros tinklus, įskaitant skirstomųjų tinklų pritaikymą energetikos pertvarkai;
5. susirūpinęs pažymi, kad 2023 m. elektros tinklo perkrovos valdymo sąnaudos ES sudarė 4,2 mlrd. EUR¹² ir jos toliau didėja, ir kad ribojimas yra kliūtis didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių dalį;

---

⁸ SSO subjektas yra Europos skirstymo sistemos operatorių (SSO) asociacija.

⁹ Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklas (ENTSO-E) yra Europos perdavimo sistemos operatorių (PSO) bendradarbiavimo asociacija.

¹⁰ 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ COM(2023)0757).

¹¹ Ten pat.

¹² [ACER 2024 m. rinkos stebėsenos ataskaita „Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU“](#) („Tarpzoninei prekybai elektros energija reikalingas pralaidumas ir perkrovos valdymas ES“), 2024 m. liepos 3 d.

6. apgailestauja dėl to, kad dėl delsimo reaguojant į prašymus prijungti prie skirstomųjų tinklų lėtėja elektrifikavimo tempas, net ir tose valstybėse narėse, kuriose gamyba iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių sparčiai didėja;

Reguliavimo padėtis ir iššūkiai

7. pabrėžia, kad TEN-E reglamentas ir bendro intereso projektai (BIP) yra galingos Sąjungos tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros plėtros priemonės; apgailestauja dėl dabartinio Europos elektros infrastruktūrai skirtos dešimties metų tinklo plėtros plano trūkumų, dėl kurių investiciniai interesai neatitinka tarpvalstybinių poreikių¹³, ir dėl to, kad planuojant tinklą ne visiškai panaudojamas tarpvalstybiniu ir tarpsektoriniu mastu sutaupyta energijos kiekis¹⁴; primygtinai ragina Komisiją pradėti vykdyti labiau koordinuotą tarpsektorinį planavimą; pažymi, kad nors TEN-E reglamentu sudaromos sąlygos išmaniųjų elektros tinklų projektams gauti BIP statusą, net jei tokie projektai nekerta fizinės sienos, 2023 m. į BIP sąrašą įtraukti tik penki tokie projektai, todėl yra tvirtai įsitikinęs, kad reikia stiprinti bendro intereso projektų procesą; ragina Komisiją skubiai pasiūlyti tikslinę TEN-E reglamento peržiūrą siekiant: 1) pradėti patikimą planavimo procesą, numatant tvirtesnę vaidmenį Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrai (ACER) šiame procese, 2) užtikrinti, kad scenarijai būtų parengti laikantis dekarbonizacijos darbotvarkės, ir sudaryti palankesnes sąlygas išmaniųjų elektros energijos tinklų projektams, ir 3) nustatyti supaprastintą paraiškų teikimo procesą mažiems ir vidutiniams skirstymo sistemos operatoriams;
8. tvirtai pabrėžia, kad Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP-E) pasirodė esanti labai svarbi tarpvalstybinės energetikos infrastruktūros bendro finansavimo priemonė, ir primygtinai ragina ją tęsti; ragina Komisiją pasiūlyti tikslingai iš dalies pakeisti EITP reglamentą, siekiant peržiūrėti tinkamumo kriterijus, kad būtų geriau atspindėti skirstymo lygmens projektai, svarbūs siekiant ES energetikos ir klimato srities tikslų;
9. mano, kad išsamių, patikimų ir palyginamų duomenų apie nacionalinį ir ES tinklų planavimą trūkumas trukdo padidinti tinklų efektyvumą; todėl palankiai vertina STO subjekto ataskaitą dėl gerosios praktikos, susijusios su skirstomojo tinklo plėtros planais¹⁵; primygtinai ragina Komisiją, bendradarbiaujant su STO subjektu, parengti šia ataskaita grindžiamas gaires, siekiant suderinti nacionalinį plėtros planavimą, ir reikalauti, kad visi perdavimo ir skirstymo operatoriai teiktų energetikos reguliavimo institucijoms duomenis apie savo dabartinį tinklo priėmimo pajėgumą ir tinklo planavimą, kad energetikos reguliavimo institucijos galėtų tinkamai tikrinti tinklo planavimą, o suinteresuotieji subjektai, planuodami savo investicijas, galėtų geriau atsižvelgti į tinklo pajėgumą;
10. atkreipia dėmesį į ENTSO-E ir SSO subjekto atliktą darbą siekiant suderinti apibrėžtis, taikomas sistemų operatorių turimam tinklo priėmimo pajėgumui, ir parengti visos ES apžvalgą; ragina nacionalines reguliavimo institucijas (NRI) nustatyti aiškia sistemą,

---

¹³ [ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ \(„Elektros infrastruktūros plėtra konkurencingai ir tvariai energetikos sistemai remti“\), 2024 m. gruodžio 16 d., p. 17.](#)

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ [STO subjektas, „DSO Entity’s identified good practices on Distribution Network Development Plans“ \(„SSO subjekto nustatyta geroji praktika, susijusi su skirstymo tinklo plėtros planais“, 2024 m. liepos 1 d.](#)

kuri leistų atsisakyti eiliškumo principo, atgrasant nuo prijungimo prašymų, kai jie nėra pagrįsti patikimu projektu arba kai rengėjas negali įrodyti, kad yra pakankamai įsipareigojęs įgyvendinti projektą, teikimo;

11. apgailestauja, kad kai kurios valstybės narės iki 2020 m. nepasiekė 10 proc. elektros energijos sistemų sujungimo tikslo, ir primygtinai ragina jas stengtis pasiekti dabartinį 15 proc. elektros energijos sistemų sujungimo tikslą;
12. palankiai vertina atliekant naujausią Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvos peržiūrą priimtas nuostatas, kuriomis siekiama paspartinti, racionalizuoti ir supaprastinti leidimų vykdyti tinklo ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektus išdavimo procedūras;

Finansavimas

13. susirūpinęs pažymi, kad pagal programą „EITP – Energetika“ skirto biudžeto nepakako, kad būtų paspartintas visų BIP projektų kategorijų įgyvendinimas; ragina Komisiją ir valstybes nares teikiant pasiūlymus dėl kitos daugiametės finansinės programos (DFP) gerokai padidinti tokį finansavimą;
14. labai apgailestauja dėl to, kad nors regioniniuose fonduose, pvz., Sanglaudos fonde ar Europos regioninės plėtros fonde, teoriškai numatytos investicijos į tinklą, praktiškai jie nepakankamai naudojami tinklo projektams; ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad proporcingas tokių lėšų kiekis būtų panaudotas ir investicijoms į tinklus;
15. ragina Komisiją pasiūlyti finansavimo priemonę, pvz., grindžiamą pajamomis iš rinka grindžiamos išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo sistemos, siekiant remti decentralizuotų tinklų projektus;
16. yra įsitikinęs, kad išankstinės perspektyvos investicijos padės šalinti tinklo kliūtis ir išvengti ribojimo; atkreipia dėmesį į tai, kad Elektros energijos rinkos modelio reglamente nustatyti išankstinės perspektyvos investicijų reguliavimo elementai, tačiau trūksta suderintos apibrėžties ir įgyvendinimo visoje Sąjungoje; ragina valstybes nares skubiai įgyvendinti jo nuostatas ir pašalinti nacionalines teisines kliūtis, o Komisiją – skubiai pateikti gaires dėl išankstinės perspektyvos investicijų patvirtinimo, kaip paskelbta¹⁶; pabrėžia, kad valstybės narės turėtų skatinti privačias investicijas teikdamos rizikos mažinimo priemones arba valstybių narių garantijas;
17. pabrėžia, kad darant investicijas dėmesys neturėtų būti skiriamas vien tik kapitalo sąnaudoms, nes turėtų būti atsižvelgiama ir į investicijas, kuriomis didinama esama infrastruktūra, todėl palankiai vertina Elektros energijos rinkos modelio reglamento 18 straipsnį, kuriame raginama taikant tarifų metodikas vienodai atsižvelgti į kapitalo ir į veiklos sąnaudas; ragina Komisiją ir valstybes nares visapusiškai įgyvendinti jo nuostatas;
18. yra susirūpinęs dėl to, kad ekspertai prognozuoja, jog tinklo tarifai iki 2050 m. padidės maždaug 50–100 proc.¹⁷; todėl pabrėžia, kad reikia priemonių, kuriomis tinklo

---

¹⁶ COM(2023)0757.

¹⁷ ACER 2024 m. stebėsenos ataskaita „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ („Elektros infrastruktūros plėtra konkurencingai ir tvariai energetikos sistemai

operatoriams būtų padedama veiksmingai valdyti turimą tinklo pajėgumą, siekiant sumažinti neišvengiamus investicijų į tinklus poreikius; pabrėžia, kad lankstūs prijungimo susitarimai ir lankstūs tinklo tarifai prisideda prie tinklo efektyvumo; ragina nacionalines reguliavimo institucijas skatinti šiuos lanksčius tarifus;

19. atkreipia dėmesį į tai, kad perdavimo infrastruktūra ir tarpzoninis pralaidumas yra labai svarbūs integruotai rinkai; pažymi, kad Elektros energijos rinkos modelio reglamente nustatytas 70 proc. pralaidumo, skirto tarpzonei prekybai, tikslas; apgailestauja dėl to, kad siekiant šio tikslo dažnai atsiradavo perskirstymo išlaidų; pažymi, kad esami sąnaudų pasidalijimo mechanizmai, pvz., tarpvalstybinis sąnaudų paskirstymas (TSP), perdavimo sistemos operatorių (PSO) intersisteminis kompensavimas ir perskirstymo sąnaudų pasidalijimas, yra riboti ir sunkiai įgyvendinami, o tai neskatina tarpvalstybinių investicijų; ragina Komisiją patobulinti tokius mechanizmus;

Tinklo tobulinimo technologijos

20. pabrėžia, kad tinklo tobulinimo technologijos gali gerokai padidinti esamo tinklo pajėgumo efektyvumą be neatidėliotino naujų linijų poreikio; primygtinai ragina nacionalines reguliavimo institucijas skatinti PSO ir SSO labiau pasikliauti tokiomis technologijomis, taikant atlygio sistemas, grindžiamas nauda, o ne sąnaudomis, ir atlikti jų lyginamąją analizę pagal tokių technologijų diegimą;
21. palankiai vertina ENTSO-E ir SSO subjekto atliktą darbą kuriant „TSO / DSO Technopedia“¹⁸;
22. primena, kad svarbu greitai įgyvendinti kibernetinio saugumo tinklo kodeksą ir susijusius teisės aktus; mano, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų pripažinti operatorių dėl kibernetinio saugumo priemonių taikymo patiriamas išlaidas;

o

o o

23. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

---

remti“), op. cit.

¹⁸ STO subjektas, „Implementation of Action 7 in the EU Action Plan for Grids: DSO/TSO Technopedia, ENTSO-E & DSO Entity“ („ES tinklų veiksmų plano 7 veiksmo įgyvendinimas. PSO / SSO technopedija, ENTSO-E & SSO subjektas“), 2024 m. gruodžio 18 d.

AIŠKINAMOJI DALIS

Elektros tinklų atnaujinimas, modernizavimas ir skaitmeninimas Sąjungoje bus labai svarbus norint pasiekti ES klimato ir energetikos sričių tikslus ir padidinti mūsų konkurencingumą. Komisijos duomenimis, numatoma, kad iki 2030 m. elektros energijos suvartojimas padidės 60 proc., taip pat padidės poreikis integruoti didelę atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos dalį.

Užbaigus Sąjungos energijos rinkos integraciją per metus bus sutaupyta iki 40 mlrd. EUR, o BVP, padidinus tarpvalstybinę prekybą elektros energija 50 proc., per metus galėtų padidėti 0,1 proc.¹

Daugiau kaip 40 proc. Sąjungos skirstomųjų tinklų yra senesni nei 40 metų. Dėl mūsų nustatytų tikslų (iki 2035 m. turėti 130 mln. elektrinių transporto priemonių, iš kurių 85 proc. bus įkraunamos gyvenamuosiuose pastatuose, o iki 2027 m. – 10 mln. šilumos siurblių) jie susidurs su didžiuliais iššūkiais.² Iki 2030 m. į elektros tinklus reikia investuoti 584 mlrd. EUR, įskaitant 375–425 mlrd. EUR į skirstomuosius tinklus.

Jei Sąjunga nebus pasiruošusi šioms pasikeitusioms realijoms, jos ekonomika patirs vis daugiau išlaidų. Vien 2023 m. išlaidos, susijusios su elektros tinklų perkrovos valdymu ES, sudarė 4,2 mlrd. EUR³, ir tokios išlaidos toliau didės. Be to, patiriame didžiulių išlaidų dėl ribojimo. 2023 m. šešiose Europos valstybėse dėl tinklo apribojimų prarasta beveik 30 TWh gamybos, ir tai kainavo beveik 9 mlrd. EUR⁴.

Todėl labai svarbu techniškai atnaujinti tinklą, jį išplėsti ir padidinti jo pajėgumą, kartu kontroliuojant sąnaudas, nes tiek tinklo būklė, tiek sąnaudos daro didelį poveikį Sąjungos konkurencingumui.

Reguliavimo padėtis

Nors Sąjungos energetikos sistema pasikeitė, tinklus reglamentuojančios taisyklės ir sistemos dar nėra pakankamai pritaikytos. Dabar ES teisės aktuose daugiausia dėmesio turi būti skiriama tinklams, o tam pirmiausia reikia skubiai įgyvendinti neseniai priimtus peržiūrėtus Sąjungos teisės aktus, pvz., Elektros energijos rinkos modelio reglamentą⁵ ir AIED III⁶. Taip pat reikia peržiūrėti pagrindinę tinklo plėtrą reglamentuojančią sistemą – Transeuropinio

¹ TVF informacinis pranešimas dėl ES energijos rinkos integracijos. 2025 m. sausio 6 d. (p. 4).

² ES STO subjekto finansavimo pristatymas, 2024 m. rugsėjo 25 d.

³ ACER, „Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU“ („Tarpzoninei prekybai elektros energija reikalingas pralaidumas ir perkrovos valdymas ES“), 2024 m. rinkos stebėsenos ataskaita, 2024 m. liepos 3 d.:

https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER_2024_MMR_Crosszonal_electricity_trade_capacities.pdf

⁴ Aurora Energy Research, „Evolution of Grid Curtailment in Spain“.

⁵ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1711, kuria dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2018/2001 ir (ES) 2019/944. 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EU) 2024/1747, kuriuo dėl Sąjungos elektros energijos rinkos modelio tobulinimo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2019/942 ir (ES) 2019/943.

⁶ 2023 m. spalio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/2413, kuria iš dalies keičiami Direktyva (ES) 2018/2001, Reglamentas (ES) 2018/1999 ir Direktyva 98/70/EB, kiek tai susiję su skatinimu naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, ir panaikinama Tarybos direktyva (ES) 2015/652.

energetikos tinklo (TEN-E) reglamentą. Savo komunikate dėl tinklų⁷ Komisija siūlo 14 su teisėkūra nesusijusių veiksmų, skirtų kylantiems iššūkiams atremti. Pranešėja mano, kad šie pasiūlymai yra vertingi, nes jie susiję su daugeliu priimtų teisės aktų sistemų ir jais siūloma imtis su teisėkūra nesusijusių veiksmų. Tačiau reikės imtis tolesnių veiksmų.

TEN-E reglamente, kuris yra pagrindinė ES valstybių energetikos tinklų sujungimo priemonė, nustatytos procedūros, taikomos siekiant suteikti projektams BIP (bendro intereso projekto) statusą, kuris suteikia galimybę gauti EITP (Europos infrastruktūros tinklų priemonės) finansavimą. Dabartiniame dešimties metų elektros energijos infrastruktūros tinklo plėtros plane yra trūkumų, susijusių su investicijomis, kurios neatitinka tarpvalstybinių poreikių, todėl, užuot investavus į tarpvalstybinį pralaidumą, investuojama į nacionalinę tinklo infrastruktūrą. Šiuo metu dešimties metų tinklo plėtros planas daugiausia vykdomas dėl perdavimo sistemos operatorių (PSO) indėlio, todėl sunku atlikti tinkamas patikras arba patobulinimus. TEN-E reglamente taip pat numatyta, kad skirstymo lygmenys išmaniųjų elektros energijos tinklų projektams gali būti suteiktas BIP statusas, nedalyvaujant perdavimo sistemos operatoriams ir nekertant fizinė sienos. Tačiau į dabartinį BIP sąrašą įtraukti tik penki tokio pobūdžio projektai. Todėl pranešėja siūlo atlikti tikslinę TEN-E reglamento peržiūrą. Suteikus ACER svarbesnį vaidmenį dešimties metų tinklo plėtros plano procese, pavyzdžiui, scenarijų rengimo etape ir viso proceso metu, vykdant planavimą bus galima skirti reikalingą dėmesį tarpvalstybiniam aspektui. Kad būtų geriau atsižvelgta į skirstomųjų tinklų vaidmenį, pranešėja siūlo supaprastinti paraiškų teikimo procedūrą mažiems ir vidutiniams STO. Siekiant atsižvelgti į skirstomųjų tinklų vaidmenį, taip pat reikės iš dalies pakeisti EITP reglamentą.

Norint, kad Europos tinklas taptų moderniu ir tvariu elektros tinklu, taip pat reikės vykdyti priežiūrą, susijusią su tuo, kokios investicijos į tinklą buvo vykdomos, yra vykdomos šiuo metu ir planuojamos. Tarpvalstybiniu lygmeniu turima daugiau informacijos ir struktūrinių duomenų, tačiau nacionalinių tinklų planavimo duomenys šiuo metu nėra lengvai prieinami ir juos sunku palyginti. ACER vykdoma elektros tinklo stebėseną apima 10–15 proc. visų ES investicijų į elektros tinklą⁸. Siekiant strategiškesnio ES tinklo planavimo, labai svarbu, kad šie duomenys būtų prieinami. Tai užtikrins, kad, viena vertus, tinklo planavimas neatsiliktų nuo dekarbonizacijos darbotvarkės ir, kita vertus, suinteresuotieji subjektai, priimdami investavimo sprendimus, galėtų atsižvelgti į tinklo planavimą.

Šiuo metu prijungimo prie tinklo eilės kiekvienoje valstybėje narėje tvarkomos skirtingai. Siekiant išvengti netikrumo ir rinkos susiskaidymo, reikia aiškesnių gairių, kad nebebūtų taikomas eiliškumo principas. Vietoj to turėtų būti nustatyti aiškūs pirmumo kriterijai, pagal kuriuos būtų nustatoma, kurie projektai gali būti prijungti. Šie kriterijai turėtų apimti projekto kokybę ir brandą, projekto rengėjo išsipareigojimą, viešąjį interesą, jo strateginę vertę ir indėlį į dekarbonizacijos darbotvarkę. Kad būtų pasiektas kuo labiau suderintas rezultatas, pranešėja siūlo Komisijai atitinkamai iš dalies pakeisti Elektros energijos rinkos modelio reglamentą.

Nors sparčios leidimų išdavimo procedūros yra labai svarbios tinklo plėtrai, projektams vis dar taikomos daugelį metų trunkančios leidimų išdavimo procedūros. Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje numatytas spartesnis leidimų, susijusių su tinklo infrastruktūra, išdavimas, ir tai sveikintina. Dabar valstybės narės turėtų skubiai įgyvendinti šias nuostatas.

⁷ 2023 m. lapkričio 28 d. Komisijos komunikatas „Tinklai, trūkstama jungtis. ES tinklų veiksmų planas“ COM(2023)757).

⁸ ACER elektros energijos rinkų stebėsenos ataskaita.

Finansavimas

Nors pasaulinės investicijos į elektros energijos pajėgumus padidėjo 40 proc.⁹, investicijos į tinklą išliko palyginti stabilios. Apskaičiuota, kad 2025–2050 m. reikės 1950–2600 mlrd. EUR investicijų.

Europos infrastruktūros tinklų priemonė energetikai (EITP-E) yra pagrindinė priemonė, padedanti finansuoti tarpvalstybinę infrastruktūrą. Atsižvelgiant į didėjantį tolesnių investicijų poreikį, itin svarbu, kad kitoje daugiametėje finansinėje programoje šie investicijų poreikiai atsispindėtų EITP biudžete. EITP-E turi būti gerokai padidinta, kad būtų galima tęsti elektros tinklų sujungimą tarpvalstybiniu mastu. Be to, 2014–2020 m. pagal EITP-E finansuota apie 5,3 mlrd. EUR vertės projektų, iš kurių apie 1,7 mlrd. EUR skirta perdavimui ir 237 mln. EUR – išmaniesiems skirstomiesiems tinklams. Atsižvelgiant į didelę investicijų svarbą paskirstymo lygmeniu, reikia padidinti šiems projektams skiriamą finansavimo dalį.

Kitiems paskirstymo projektams yra valstybių narių valdomų fondų, pvz., Sanglaudos fondas, Regioninės plėtros fondas ar kiti fondai. Tačiau tinklų projektams buvo skirta tik labai nedaug lėšų, nors šiuose fonduose aiškiai numatyta TEN-E nepriklausančio tinklo infrastruktūros finansavimo galimybė. Energetikos srityje turimos lėšos daugiausia buvo panaudotos gamybos projektams. Todėl pranešėja siūlo padidinti išlaidas tinklams, užtikrinant, kad tais atvejais, kai pinigai išleidžiami elektros energijos gamybai, proporcinga šių lėšų suma taip pat turėtų būti išleista tinklams. Siekiant užtikrinti, kad šios lėšos būtų naudojamos veiksmingai, būtinas racionalizavimas.

Be to, pranešėja siūlo sukurti į DFP neįtrauktą papildomą finansavimo priemonę, grindžiamą ATLPS pajamomis.

Tinklo operatoriai turi daryti ateities perspektyvomis grindžiamas investicijas. Pagal elektros energijos rinkos modelį jau numatytos išankstinės perspektyvios investicijos į tinklus, tačiau vis dar yra šias investicijas daryti trukdančių nacionalinių kliūčių. Be to, nėra bendros apibrėžties ir supratimo, kiek toli į ateitį jos turėtų siekti. Valstybės narės turi pašalinti kliūtis, o Komisija – parengti gaires, pagal kurias būtų galima nustatyti, kokios investicijos gali būti laikomos išankstinėmis perspektyviomis investicijomis. Valstybės narės taip pat turi skatinti tolesnes investicijas, pavyzdžiui, pasitelkiant privačias lėšas, EIB paramą ar nacionalinius bankus. Tas finansavimo priemonės nacionaliniu lygmeniu gali papildyti rizikos mažinimo priemonės ir valstybės garantijos.

Turi būti įgyvendintas vienodas kapitalo ir veiklos išlaidų pripažinimas, kaip numatyta elektros energijos rinkos modelyje.

Kad rinka būtų integruota, labai svarbus tarpvalstybinis pralaidumas. Tam reikia gerai suplanuotų ir efektyviai naudojamų perdavimo tinklų. 70 proc. pajėgumų turi būti skirta tarpzoninei prekybai, ir pažanga siekiant šio tikslo yra akivaizdi, tačiau ribota. Daugeliu atvejų šis tikslas susijęs su persikirstymo išlaidomis. Šalys, kurios gauna naudos iš infrastruktūros, ir šalys, kurios moka už investicijas ir eksploatavimą, nėra tos pačios šalys. Esamus mechanizmus (PSO intersisteminiio kompensavimo, tarpvalstybinio sąnaudų paskirstymo ar persikirstymo išlaidų pasidalijimo) sunku įgyvendinti arba jų finansavimas nėra pakankamas. PSO intersisteminiio kompensavimo mechanizmo infrastruktūros elementas negali viršyti 100 mln. EUR per metus. Dėl to atsiranda neteisingų paskatų. Todėl Komisija

⁹ 2011–2022 m., TEA, „World Energy Investment 2023“.

turėtų peržiūrėti šių išlaidų pasidalijimo schemų metodiką.

Siekiant, kad tinklo mokesčiai būtų pakeliami vartotojams, reikia apsvarstyti naujus tinklo mokesčių modelius. Kai kurios valstybės narės jau nustatė lanksčius tinklo mokesčius, pavyzdžiui, nuolaidas, kurios gali paskatinti pereiti prie tinklo naudojimo ne piko valandomis. Lankstūs tiekėjams taikomi prijungimo susitarimai gali padėti pereiti prie elektros energijos tiekimo ne piko valandomis.

Be tinklo tarifų ir ES lėšų, būtina išnagrinėti ir papildomas finansavimo priemones.

Tinklo tobulinimo technologijos

Novatoriškos skaitmeninės ir tinklo tobulinimo technologijos padės padidinti tinklo efektyvumą. Nors šios technologijos nepakeis tinklo plėtros, jos gali būti diegiamos greičiau tais atvejais, kai nereikia leidimo, ir dėl jų investicijų į infrastruktūrą poreikis gali atsirasti vėliau arba sumažėti. Iki 2040 m. tinklo pralaidumas galėtų būti padidintas 20–40 proc., o sąnaudos galėtų būti sumažintos 35 proc., palyginti su įprastinių tinklų plėtra.¹⁰ Todėl į šias technologijas reikėtų atsižvelgti, kai įmanoma, įtraukiant jas į projektų nustatymo procesą, tinklo plėtros planus ir dešimties metų tinklo plėtros planus. Todėl pranešėja mano, kad nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų skatinti operatorius diegti šias technologijas, pavyzdžiui, nustatant atlygio sistemas, grindžiamas ne sąnaudomis, o nauda. Turėtų būti paspartintas tinklo eksploatavimo skaitmeninimas ir sustiprintas PSO ir STO keitimasis skaitmenine informacija tinklų naudojimo tikslais.

---

¹⁰ Compass Lexecon, *Prospects for innovative power grid technologies*, 2024 m. birželio mėn., <https://www.currentheurope.eu/wp-content/uploads/2024/06/CL-CurrENT-BE-Prospects-for-Innovative-Grid-Technologies-final-report-20240617-2.pdf>.

**PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS,
IŠ KURIŲ PRANEŠĖJA GAVO INFORMACIJOS**

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėja pareiškia, kad, rengdama šį pranešimo projektą, gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
ACER
Agora
Bruegel
CAN Europe
DSO Entity
E-Control
e.DSO
European Commission DG ENER
Enel
ENTSO-E
Eurelectric
National Grid
Schneider Electric
Siemens
Synergi
Wiener Stadtwerke
WindEurope

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėja.

Jeigu sąrašė esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėja pareiškia, kad ji atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (<https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do>), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.